Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Қараша айы 2023жыл 1 апта

«Балауса»Мектепалды даярлық тобы

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 30.10.2023	Сейсенбі 31.10.2023	Сәрсенбі 01.11.2023	Бейсенбі 02.11.2023	Жұма 03.11.2023
Балаларды қабылдау	Балаларды көтеріңкі көңіл-күй, әсем әуенмен қарсы алу. Балалармен әңгімелесу, демалыс күндерін қалай және қайда өткізгендерін сұрау. Балаларға тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуді үйретуді жалғастыру. Баланың бүгінгі көңіл күйі, демалыс күндері қалай өткені туралы жеке пікірін білдіруге тарту **(сөйлеуді дамыту).**				
Ата-аналармен әңгімелесу, кеңес беру	Балалардың көңіл күйі, денсаулығы жайында ата-анамен әңгімелесу. Ауа райының өзгеруіне байланысты сыртта жылы киінуін, топта жеңіл киіммен жүруін қамтамасыз етуін талқылау, кеңес беру.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Топта балалар арасында достық қарым-қатынасты тәрбиелеу. Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары, логикалық ойындар. Жануарлармен ойындар (пазлдар, роботехника құралдары, шашка, бестемше). Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояуда түстерді өз қалауы бойынша таңдауын дамыту **(бейнелеу іс-әрекеті)** Құрастыру материалдарымен, табиғи заттармен құрастыру ойындарын ойнау. Кітаптарды қарау, балалардың назарын кітаптың безендірілуіне, иллюстрацияларына аудару. **(көркем әдебиет)** Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне күтім жасау) **Балалармен жеке жұмыс.**				
Таңертенгі жаттығу	Қараша айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындау . Таңертеңгі жаттығуды орындауға қызығушылық тудыру, дене бітімін қалыптастыру және жалпақ табанды алдын алу жаттығуларын нығайту. **(Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін жетілідіру. Гигиеналық шараларды жүргізуде балалардың өзара көмегін қолдау. Өзіне-өзі қызмет көрсету және киіміне күтім жасау дағдыларын пысықтау. **(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)** Асханада кезекшілердің міндеттерін орындау. Өз орнын тауып отыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды пысықтау. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айтуға дағдыландыру.				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Шаттық шеңбері: күн сәулесінің белгісін беру арқылы жағымды сипаттау сөздерін бір біріне айту. Сипаттау сөзін айту кезінде өзін мәдениетті ұстау, әдепті және сабырлы болуды үйрету. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Балалардан сезінген әсерлерімен бөлісуді ұйымдастырып, жаңалықтарды білуге ынталандыру.				

	Жануарлар туралы не біледі? Не білгісі келеді сұрау және бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша ұйымдастырылған іс әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б.				
Ұйымдастырылған іс-әрекеттер	**Сөйлеуді дамыту** «Күшік пен мысық» ертегісін айтып беру. Шығармашылықпен әңгімелеп беруді жетілдіру. **Дидактикалық ойын: «Кім жылдам?»** **Дене шынықтыру** Жүгіру. Шашырап, жұппен жүгіру **Қимылды ойын: «Мені қуып жетіңдер.»** **Математика негіздері** Көрнекіліпен 8 санының пайда болуымен таныстыру. 8 көлеміндегі санды тура және кері санауға үйрету. **Дидактикалық ойын «Көршісін тап»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Жануарлардың тірі тіршілік иесі екендігін бақылауды және себеп-салдарлық байланыстарды ажырату.	**Көркем әдебиет** «Әділ шешім» ертегісін үстел үсті театры арқылы көрсету. **Дидактикалық ойын: «Сыйқырлы қалта»** **Музыка** **«Қощақаным »әні** **Сауат ашу негіздері** Әрбір сөздің мағынасы болатыны туралы түсінікті қалыптастыру. **Дидактикалық Ойын «Заттың атауын тап»** **Сурет салу мүсіндеу жапсыру,құрастыру** Жануарлардың дене бөліктерінің пропорцияларын мәнерлеп жеткізе білу, түстерді өз	**Сауат ашу негіздері** Сөздің мағынасына қызығушылығын дамыту. **Дидактикалық ойын «Бұл не зат»** **Дене шынықтыру** Сапта бір екіге бөліну **Дидактикалық ойын : «Жер,су,ауа,от...»** **Қазақ тілі** Жануарлардың қыс мезгіліне дайындығы туралы және мал өсіру жайлы әңгімелесу. **Дидактикалық ойын : «Кім көп атайды?»** **Математика негіздері** Шамасы бойынша заттардың арасындағы қатынастарды білдіретін математикалық терминдерді қолдануды дамыту.	**Сөйлеуді дамыту** Ғажайып қоржыннан алынған жабай және үй жануарларын екі топқа бөлу. Олардың атауын атап, дауысын салып, қимыл әрекетін көрсету. **Дидактикалық ойын: «Не қалай естіледі?»** **Музыка** **«Қошақаным »әнін қайталау** **Сауат ашу негіздері** Әрбір сөздің мағынасы болатыны туралы түсінік қалыптастыру, сөздің мағынасына қызығушылығын арттыру. **Дидактикалық ойын : «Сынық телефон»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Адамның	**Көркем әдебиет** «Қоян зары» әңгімесін оқып беру. Қоянға және олардың әрекеттеріне өз көзқарасын білдіруді, сахналық қойылымдарға қатысуға баулу. **Дидактикалық ойын: «Кім тез жинайды?»** **Математика негіздері** Кеңістік туралы түсініктерді бекіту: заттарды кеңістікте орналастыру (сол жақта, оң жақта, жоғарыда, төменде); **Дидактикалық ойын: «Қоянға көмектес»** **Дене шынықтыру** **Қазақ тілі** Қазақ халқының тұрмыста, аң

	Дидактикалық ойын.: «Толін тап»	қалауы бойынша таңдауын дамыту . **Дидактикалық ойын : «Суретші нені ұмытты?»**	**Дидактикалық ойын : «Геометриялық пішіндер»**	табиғаттың бір бөлігі екенін және жануарлар мен өсімдіктер өміріндегі маңызы туралы фильм көрсетіп түсіндіру. **Дидкатикалық ойын «Дауысынан таны»**	аулауда, мал өсіруде пайдаланған қажетті құрал жабдықтары жайлы фильм көрсету арқылы таныстыру, жаңа сөздерді есте сақтауын дамыту. **Дидактикаалық ойын: «Артығын тап»**
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, ауладағы ойын құрылғыларын дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу. Балаларды ретімен (ауа-райы жағдайына байланысты) дұрыс киінуін бақылау **(Қарым-қатынас және еңбек әрекеті, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**. Серуенге шыққанда қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету.				
Серуен	Ауа райын бақылау. Ата аналар алып келген мысық пен күшікті тамашалау. Ерекшеліктері туралы айтып, сипаттау. Екі жануарды салыстыру. **(танымдық іс-әрекет)** Балабақша ауласындағы өсімдіктер мен ағаштардағы өзгерістерді бақылау, жапырақтарды жинауға көмектесу. Аула сыпырушысының еңбегін бағалау	Аулада өсетін жидектерді бақылау. Жидек ағаштарын тану. Олар туралы не білетіндерін достарына айтып беру. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті және танымдық іс-әрекет)** Жидектерге қарап олардың бейнесін таяқпен құмда сызып салу **(бейнелеу іс-**	Үй жануарлары туралы ақпарат беру. Олардың қысқы азығы туралы әңгімелесу. Балабақша ауласында малдарға азық болатын көрек барма табу, жинау. **(зерттеу және танымдық іс-әрекет)** **Көңілді музыкамен сергіту жаттығуларын**	Күзде табиғаттағы маусымдық өзгерістерді байқауға, қыспен айырмашылықтарын ажырата білуге үйрету. Үй жануарларына жасалынатын күтімді жабайы жануарлармен салысытыру. **(зерттеу және танымдық іс-әрекет)** Қимылды ойын	Мұражайға бару, (өз өмірінің қауіпсіздігін сақтауды үйрету (бейтаныс адамдармен сөйлеспеу, ойнамау, бөтен машиналарға отырмау, бейтаныс адамдардың өтініштерін орындамау, олардың соңынан ермеу). Қазақ халқының тұрмыста, ан

	дағдысын дамыту **(еңбек іс-әрекеті)** Еркін ойындар. Қимылды ойын «Мысық пен тышқан »	**әрекеті)** **«Қонжыю»** тақпағын жаттату Қорбаң, қорбаң етеді, Тәттіні жақсы көреді. Қазір де ол бүлдірген Іздеп жүр ме, кім білген? **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Қимылды ойын «Аюлар мен аралар» Еркін ойындар	**жасау.** **(Музыка)** Жұмбақтар жасыру. Мұртын сипап күн бойы,Бетін сусыз жуады, Тысырды аңдып түн бойы, Тышқанды кеп қуады. (Мысық) Адамға серік, Күзетке берік. (Ит) Еріксе, Құйрығымен ойнайды,Зеріксе, Ұйқыға бір тоймайды. (Мысық)	«Сокыр қойшы» **«Қонжыю»** тақпағын айтқызу. Қорбаң, қорбаң етеді, Тәттіні жақсы көреді. Қазір де ол бүлдірген Іздеп жүр ме, кім білген? **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)**	аулауда, мал өсіруде пайдаланған қажетті құрал жабдықтарымен танысу. **(зерттеу іс-әрекеті)** Еркін ойындар Қимылды ойын «Аюлар мен аралар»
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлеңдер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жаттау айтуын ұйымдастыру **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				
Түскі ас	Түскі ас алдында гигеналық шараларды орындау: қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, колды дұрыс сүрту, орамалды ілу. Гигиеналық шараларды жүргізуде балалардың өзара көмегін қолдау. Өзіне-өзі қызмет көрсету және киіміне күтім жасау дағдыларын жетілдіру. Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою) Тамақтану (өз орнын білу,дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыпты тамақтану , тамақтану кезінде сөйлеспеу, алғыс айту) **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)** Ереже: Тамақ ішер кезде енді, Сөйлемейміз күлмейміз. Астан басқа өзгені, Елемейміз, білмейміз. **(сөйлеуді дамыту)**				

Күндізгі ұйқы	Жеке гигиена ережелерін орындауда өзін-өзі бақылауды дамыту: дененің тазалығын бақылау, қол-аяғын жуу, тамақтанғаннан кейін ауызды шаю, қол орамалды пайдалану дағдыларын жетілдіру. Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. «Жануарлар» туралы әр түрлі ертегілер оқып беру **(көркем әдебиет)**				
Біртіндеп ұйқыданояту, сауықтыру шаралары	Өз орындарында отырып керілу, тыныстау жаттығуларын жасату. Ригалық әдіс бойынша сауықтыру. (дене жаттығулар мен белсенді қимылдар) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға, өруге үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Гигиеналық шараларды жүргізудің және жеке гигиена заттарын пайдаланудың қажеттілігін түсіну. Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету. (**мәдени-гигиеналық дағдылар**).				
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысын (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою, соңынан жинау) Шамасы келетін еңбек тапсырмаларын орындауды жетілдіру. Таза және ұқыпты тамақтану және асхана құралдарын еркін қолдану дағдыларын жетілдіру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Балалардың қалауы бойынша орталықтарға бөлініп, мысық пен күшіктің мүсінін жасау, суретін салу, қағаздан қиып алып жапсыру немесе өз бетінше әр түрлі заттарды пайдаланып ойдан құрастыруға баулу **(Шығармашылық іс-әрекет), (бейнелеу іс-әрекеті)**	Жидектердің айырмашылығы. Дәмі, көлемі түсі туралы өздігінен зерттеу жұмыстарын жүргізуін ұйымдастыру. **(зерттеу іс-әрекеті)** Балалардың қалауы бойынша ермексазбен, түрлі түсті қағазбен шығармашылық	Кітапқа қарап сурет мазмуны бойынша жаттау. **Төрт-түлік** Түйе – малдың үлкені, Жылқы – малдың үркегі. Сиыр – малдың сүттісі, Қой – түліктің құттысы. *С.Қасиманов* **(Қарым-қатынас іс-**	Балаларға қалауы бойынша орталықтарға бөлініп жұмыс жасауын ұйымдастыру. Серуен кезіндегі бақылаудан кейін - алған әсерлерін суретте бейнелеу; қылқаламмен қағазға басып салу тәсілдерін	Мұражайға барғанда алған әсерлері бойынша, көрген немесе ұнатқан бейнесін салуына жағдай жасау. **(Бейнелеу іс-әрекеті)** Мұражай атты композиция жасауды басқару. **(Шығармашылық, танымдық іс-**

	Кітаптарды қарау, мысық пен күшік туралы әңгімелесу. Ертегіні сахналауға мүмкіндік беру. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)**	ұжымдық жұмыстар жүргізуге баулу. **(Шығармашылық іс-әрекет),**	**әрекеті)** Төрт түлік малдың қалауы бойынша суретін салу, мүсінін жасау немесе қағаздан қиып жапсыру. **(Шығармашылық, бейнелеу іс-әрекеті)** Өз өзіңе көмектес бастамасымен топтағы тазалық жұмыстарын орындату. **(еңбек іс-әрекеті)**	қолдануға; қағаздың ортасын, бұрыштарын, жоғарғы, төменгі, оң және сол жақтарын ажыратуға үйрету. **(бейнелеу іс-әрекеті)** Ертегілерді үтел үсті театры арқылы бір біріне айтып беруін ұйымдастыру. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)**	**әрекет)**
Балалармен жеке жұмыс	Шабдан Жанерке Сөйлеу дамыту кезінде әріптерді анық айту үшін Құрманбай Жанәділмен жеке жұмыс жүргізілді	Ессауинова Ассенаттың кітапқа деген қызығушылығын арттыру.	Жорабек Гүлсезімге қайшы ұстау кезіндегі қауіпсіздік ережесі туралы түсінік берілді	Ғабит Мұстафаға ән айту кезінде қысылмай өзін еркін ұстау керек екеніне түсініктеме жұмысы жүргізілді	Дінисламқызы Ясинамен ұсақ қол моторикасымен жұмыс жасалды
Вариативтік компонент		**Жол тәртібін білейік «Су қауіп –қатер,су тасқыны»** Су тасқыны кезіндегі қауіпсіз мінез құлық ережелерімен		**Ертегілер елінде «Бауырсақ »ертегісі** Өзара сүйіспеншілік қарым-қатынаска тәрбиелеу.	

		таныстыру.			
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Мысық пен күшік неден қорқады? Олар нені жақсы көреді? Балалардың жауабын талқылау. Топтан алып шыққан қоректерді мысық пен күшікке беру. **(зерттеу іс-әрекеті)** Мысық пен күшік туралы білетін көңілді әндерді тыңдап, еркін би қимылдарын жасату. **(Музыка)** Қимылды ойын «Аюлар мен аралар» Еркін ойындар	Балабақша аумағында шашылып жатқан ағаш бұталарын жинату. **(еңбек іс-әрекеті)** Қимылды ойын **Ақсерек-көксерек.**	«Мен не білемін» ойыны. Бүгін не үйренгенін әр түрлі заттарды пайдаланып айтуды ұйымдастыру. Төрт түлікті лего құрастыру бөлшектері арқылы құрастыру, өз бетінше ойдан құрастыруға баулу **(танымдық іс-әрекеті)** Қимылды ойын **Қыз –қуу**	Қимылды ойын «Қу түлкі» Дидактикалық ойын «Бүгін мен үйрендім» Бақша ауласында түскен бұталарды жинату. **(танымдық, еңбек іс-әрекет)** Қимылды ойын **Түйілген орамал.**	Қимылды ойын «Қармақ» Дидактикалық ойын «Бүгін мен үйрендім» Қимылды ойын **Сақина жасыру**
Балалардың үйге қайтуы	Ата-аналармен баланың балабақшада не үйренгенін күнделікті сұрап тұруын ескерту. Ата-аналарға баланың жануарлар туралы не білетінін сұрады. Ертегі ойындарды үйде қайталады ұсыну.				

Тексерілді:
Әдіскер:А.Бердина

Тәрбиеші:

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Қараша айы 2023жыл 2 апта

«Балауса»мектепалды даярлық тобы

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 06.11.2023	Сейсенбі 07.11.2023	Сәрсенбі 08.11.2023	Бейсенбі 09.11.2023	Жұма 10.11.2023
Балаларды қабылдау	Балаларды көтеріңкі көңіл-күймен келуіне жағдай жасау. Балаларға тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуді пысықтау. Баладан қандай көңіл күймен келгенін сұрап, баланы жеке пікірін білдіруге тарту **(сөйлеуді дамыту).**				
Ата-аналармен әңгімелесу, кеңес беру	Балалардың көңіл күйі, денсаулығы жайында ата-анамен әңгімелесу.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Топта балалар арасында достық қарым-қатынасты тәрбиелеу. Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары, логикалық ойындар. Жануарлармен ойындар (пазлдар, роботехника құралдары, шашка, бестемше). Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояуда түстерді өз қалауы бойынша таңдауын дамыту **(бейнелеу іс-әрекеті)** Құрастыру материалдарымен, табиғи заттармен құрастыру ойындарын ойнату. Кітаптарды қарау, балалардың назарын кітаптың безендірілуіне, иллюстрацияларына аудару. **(көркем әдебиет)** Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне күтім жасату) **Балалармен жеке жұмыс.**				
Таңертенгі жаттығу	Қараша айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындау (**Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. **(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)** Өз орнына отыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айту, ас қайыру.				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Шаттық шеңберін өткізу Видео арқылы «Көңілді күн» әніне іс әрекеттер жасау. Орман деген не? Орманда болдың ба? Ол қандай? тақырыбында балалармен жеке әңгімелер жүргізу. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б. **(сөйлеуді дамыту)**				

Ұйымдастырылған іс-әрекеттер	**Сөйлеуді дамыту** «Бақша ағаштары» әңгімені оқып беру. Әңгіме не туралы екенін сұрау? Ағаштар тағы қайда өседі? **Дидактикалық ойын: «Тез жауап бер»** **Дене шынықтыру** Кедергілерден өту **Дидактикалық ойын : «Қателеспе»** **Математика негіздері** Ағаштар құстар және жануарлардан жиын жасау. Бүтін жиын мен оның әр бөлігі арасында байланыс орнату дағдысын дамыту. Дәптермен жұмыс. **Дидактикалық ойын: «Шектес сандарды ата»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Туған өлкенің өсімдіктері (ағаштар, бұталар, гүлдер, шөпті өсімдіктер) туралы түсініктерін кеңейту, «орман», «шалғын» және	**Көркем әдебиет** «Қайда өседі?» балалардан, қандай ағаштың өнімі екенін танып айтқызу, диалогтік сөйлеуді дамыту. **Дидактикалық ойын «дәндерін тап».** **Музыка** **«Сұр қоян»** **Сауат ашу негіздері** Ағаш атауларына дыбыстық талдау: сөздегі дыбыстардың ретін анықтауды үйрету. Жазу дәптерлерімен жұмыс **Дидактикалық ойын: «Нені қайдан алуғаа болады?»** **Сурет салу Мүсіндеу Жапсыру,құрастыру** Балалардың қалауы бойынша орталықтарға бөлініп жұмыс жасату. **Дидактикалық ойын : «Қажетті сөзді тап»**	**Сауат ашу негіздері** Орманның суретін көрсету, мекен етушілерді атату, дыбыстық талдау жасап сөздегі дыбыстардың ретін анықтауды үйрету. **Дидакатикалық ойын «бірінші дыбысын ата»** **Дене шынықтыру** **Дидактикалық ойын : «Жол белгілерін қою»** **Қазақ тілі** Алтын сандықшадан әр түрлі заттарды алдыртып. Сол алған заттың атауындағы қ, ң,ғ дыбыстары сөздің қай бөлігінде орналасқанын табады үйрету. **Дидактикалық ойын : «Сиқырлы сандық»** **Математика негіздері** 8 көлеміндегі	**Сөйлеуді дамыту** Сөйлемдердегі сөздерді: зат есімдерді сан есімдермен және сын есімдерді зат есімдермен үйлестіре білуді жетілдіру. **Дидактикалық ойын «Кім жылдам?»** суреттерге қарап (зат **Музыка** **«Сұр қоян»** **Сауат ашу негіздері** Өз есімдеріне дыбыстық талдау жасауды үйрету: Сөздегі дыбыстардың ретін анықтауды үйрету. **Дидактикалық ойын : «Қажетті сөзді тап»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Қоршаған ортаны көз, мұрын, тіл, құлақ, тері	**Көркем әдебиет** «Түлкі мен тырна» ертегісі саусақ театры арқылы айтып беру. **Дидактикалық ойын : «Біреу көп»** **Математика негіздері** Шеңбермен және тіктөртбұрышпен салыстыру арқылы сопақша пішінмен таныстыру. **Дидактикалық ойын: «Ұзын-қысқа»** **Дене шынықтыру** **«Керісінше айт»** **Қазақ тілі** Сөздерді жіктеп, тәуелдеп, септеп қолдана білуді, интонациясы бойынша сөйлемдерді (хабарлы, сұраулы, лепті) ажыратып, сөйлегенде қолдана білуді жетілдіру. **Дидактикалық ойын: «Не қайда орналасқан?»**

	«бақша» ұғымдарымен таныстыру. **Дидактикалық ойын: «Дүкенші»**		санды тура және кері санауды пысықтау. Дәптермен жұмыстар. **Дидактиккалық ойын «Артығын тап»**	көмегімен сезе білу дағдыларын дамыту. **Дидактикалық ойын: «Үйдің есігін жабайық»**	
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, ойын құрал-жабдықтады дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу. Балалардың ретімен киінуін, ауа-райы жағдайына байланысты жылы киінуін бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру (**сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Балабақша ауласындағы ағаштарды қарау, атын атап, тану, ағаштардан түскен жапырақтармен дәндерді бұталарды жинау. **(Зерттеу іс әрекеті)** Күзгі бақта еңбек етіп жатқан балалардың суретін бояу **(бейнелеу іс-әрекеті)** Еңбек құралдарын ермексаздан мүсіндеу **(Шығармашылық іс-әрекет)** Еркін ойындар	Ағаштардан түскен бұталарды жинап, салыстыру. "үлкен – кіші", "үлкенірек – кішірек" «Енді, енсіз» деген сөздерді қолдануды үйрету. **(танымдық, зерттеу іс-әрекеті)** Бұталар қалай пайда болады тақырыбында әңгімелесу. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Құрылыс материалдарынан ғажайып қалалар құрастыру **(Зерттеу іс әрекеті)**	Балабақша ауласын мекендейтін құстар мен жануарларды бақылау, оларға күтім жасау. Осы құстар мен жануарлар орманда мекендей ала ма? Неге? **(зерттеу, танымдық, еңбек іс-әрекеті)** Құстар, жануарлар туралы жұмбақтар шешу. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Еркін ойындар Қимылды ойын	Ағаштарды бақылау, бұтағы, діңі, жапырағы туралы ақпарат беру. Орманды қорғау туралы әңгімелесу. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Ағаштың бұтақтарымен құмда сурет салу. **(Бейнелеу іс-әрекеті)** Ағаш бұтақтарымен табиғи қалдық материалдармен ұжымдық	Ормандағы қауіпсіздік ережелерімен таныстыру. Ормандағы ережелерді салу, жасау. Ағаштардың арасына орналастыру. Орманда рөлдік ойынын ойнату. Бауырсақ, қызыл телпек ертегілерін сахналату. **(Қарым-қатынас, зерттеу, танымдық іс-әрекеттері)** **Сергіту жаттығуы** Жапырақтар тербеледі, Желмен ұшып теңселеді, Дөңгеленіп,айналып, Жерге конар кез келді.

	Қимылды ойын «асық ойыны»	Еркін ойындар Қимылды ойын «Ақсерек көксерек»	«Сақина жасыру»	құрастыру. **(Шығармашылық іс-әрекеті)** Еркін ойындар Қимылды ойын «Хан талапай»	Еркін ойындар Қимылды ойын «Ақсерек көксерек»
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлеңдер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жаттау **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				
Түскі ас	Түскі ас алдында гигеналық шараларды орындау : қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою) Тамақтану (өз орнын білу, дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыпты тамақтану , сөйлеспеу, алғыс айту) **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)** Тамақтан соң ас қайыру, бата беру.				
Күндізгі ұйқы	Тамақтан соң ауыздарын сумен шаюды қалыптастыру. Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) коюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. **(өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. Электронды құрылғыдан ертегі тыңдату. **(көркем әдебиет)**				
Біртіндеп ұйқыдан ояту, сауықтыру шаралары	Өз орындарында отырып керілу, тыныстау жаттығуларын жасату. Ригалық әдіс бойынша сауықтыру. (дене жаттығулар мен белсенділігі) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға, өруге және жинауға үйрету. **(өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп коюды үйрету. **(мәдени-гигиеналық дағдылар)**.				
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою, соңынан жинау) Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәдениетін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				

Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Кітаптарды қарау, кітаптағы орман бақша шалғын суреттеріне карап ойдан ертегі құрастыру. Бір біріне айтып беру. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Табиғи құрастыру құралдарынан орман құрылымын құрастыру.Ұжымдық жұмыс. **(танымдық іс-әрекет)**	**«Қарағай»** Көкке бойын созады, Көпке қолын созады. Кең құшағын ашады, Көлеңкесін тосады. Көк қарағай,қарағай, Мейірбанды анадай. *М.Әлімбаев* Тақпақты жаттау. Бір біріне айтып беру. **(Қарым-қатынас және танымдық іс-әрекет)**	«Орманда» тақырыбында ұжымдық жұмыс **(Шығармашылық іс-әрекет)** Кітаптарды қарау. Тақпақ жаттау. Еркін сахналау әрекеті **(Қарым-қатынас іс-әрекеті, танымдық іс-әрекет)**	Орман бейнесі бар пазлдарды жинату, логикалық ойын тапсырмаларын робототехника арқылы орындату **(Танымдық, зерттеу іс әрекет)**	Орман бейнесіне карап суретін салу **(Бейнелеу іс-әрекеті)** Тұзды қамырдан ағаштардың бейнесін жасату **(Шығармашылық іс-әрекеті)**
Балалармен жеке жұмыс	Қалмырзаева Меруертке пішіндерді ажыратуға үйрету.	Төлепбай Байбекпен еңбекті бағаалау тақырыбында әңгімелесу	Мінайдар Орынбасарға қайшымен жұмыс жасағанда ережені сақтау керектігін үйрету	Асан Дидарды ермексазбен дұрыс жұмыс жасаууға дағдыландыру	Жүрсінбек Нұрханға карама-карса сөздердің айырмашылығын түсндіру
Вариативтік компонент		**Жол тәртібін білейік «Жол тәртібін жадыңда ұста»** Көшеде жүру тәртіббін және көше қатынас ережелерін түсіндіру.		**Ертегілер елінде «Жеті лақ»**ертегісі Ұжымда бірлесіп әрекет ете білу дағдыларын қалыптастыру	
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Қатармен жұптасып жүруді, катарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. (**сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту**).				
Серуен	Бақша ауласындағы жапырақтарды жинату. **(еңбек іс-әрекеті)**	Қимылды ойын «Жүгіріп өтуге үлгер»	Қимылды ойын «Кегли» Көңілді әуенге би	Орманнан шығар жол сызбасын таякпен жерде сызу	Қимылды ойын «Соқыр қойшы»

	Қимылды ойын «Кегли» Балалардың еркін ойыны	Балалардың еркін ойыны	белеу, ән тыңдау. **(музыка)** Балалардың еркін ойыны	**(танымдық іс әрекет)** Қимылды ойын «Кегли» Балалардың еркін ойыны	Балалардың еркін ойыны
Балалардың үйге қайтуы	Үйде ертегі кітаптарының суретіне қарап, ертегі айтып беруін өтіну, ұсыну. . Апта бойы алған әсерлерімен бөлісу, жасалған жұмыстар жайлы балалармен әңгімелесуге кенес беру				

Тексерілді:

Әдіскер:А.Бердина **Тәрбиеші:**

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы
Қараша айы 2022жыл 3 апта
«Балауса»мектепалды даярлық тобы

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 13.11.2023	Сейсенбі 14.11.2023	Сәрсенбі 15.11.2023	Бейсенбі 16.11.2023	Жұма 17.11.2023-
Балаларды қабылдау	Көңілді музыка қойып, көтеріңкі көңіл-күймен қарсы алу. Баладан қандай көңіл күймен келгенін сұрап, сәлемдесуді пысықтау, ауа райы туралы баланың жеке пікірін білу. **(сөйлеуді дамыту).**				
Ата-аналармен әңгімелесу, кеңес беру	Балалардың көңіл күйі, денсаулығы жайында ата-анамен әңгімелесу. Ата аналарды толғандыратын сұрақтарға жауап беру. Кеңестер беру.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптар қарау және тағы басқа әрекеттер)	Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары. Дидактикалық ойын «Айырмашылығын тап», «Қай ойыншық жоқ», «Ұқсайды-ұқсамайды» Менің ертегі кейіпкерім, әр түрлі заттардан құрастырып ойындар ойнату. Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояу, Интелектум құрастыру материалдарымен құрастыру ойындары, кітаптарды қарау, ертегілер, әңгімелер айту. Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне күтім жасату) **Балармен жеке жұмыс.**				
Таңертенгі жаттығу	Қараша айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындау (**Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. **(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)** Өз орнын тауып отыру. Бір біріне астың дәмді болуын тілеу. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айту, ас қайыру. **(сөйлеуді дамыту)**				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Шаттық шеңбері. Үлкенге де сіз, Кішіге де сіз. Құрметпенен сіздерге, Сәлем бердік біз. Әр түрлі жұмсақ ойыншықтарды беру арқылы бір біріне жақсы сөздер айту. Жаңалықтарымен бөлісу. «Қысқы дайындық» тақырыбында әңгімелесу. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б. **(сөйлеуді**				

	дамыту)				
Ұйымдастырылған іс-әрекеттер	**Сөйлеуді дамыту** Қысқа дайындық тақырыбында балаларға бірнеше суреттер көрсету **Дидактикалық ойын : «қуыршаққа қонаққа дайындалуға көмектес»** **Дене шынықтыру** Өкшемен жүру **Дидактикалық ойын: «Не ауырлау?»** **Математика негіздері** Геометриялық фигура дөңгелек, сопақшаны дұрыс атап, оларды ажырата білуге жаттықтыру. **Дидактикалық ойын «артығын тап»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Қысқа дайындықта ата-ана еңбегін түсіну, адамдардың еңбектеріндегі өзара байланыстарды байқау.	**Көркем әдебиет** Балалардың сұранысы бойынша ертегі оқып беру. **Дидактикалық ойын: «Ою құрастыру»** **Музыка** **«Балдырған »әні** **Сауат ашу негіздері** Дауысты дыбыстарды анықтауды үйрету. Жұмыс дәптерлеріне жазу. **Дидактикалық ойын: «Кім бірінші атайды?»** **Сурет салу** **Мүсіндеу** **Жапсыру,құрастыру** Тыңдаған ертегі желісі бойынша бейнелеу әдістерін (штрихтар, бояуларды араластырып қолдануын дамыту. **Дидактикалық ойын: «Қай**	**Сауат ашу негіздері** дауыссыз дыбыстарды анықтауды үйрету. Жұмыс дәптерлеріне жазу **Дидактикалық ойын: «Тура осындай өрнекті тап»** **Дене шынықтыру** Сызықпен жүру **«Алға-артқа»** **Қазақ тілі** Қысқа дайындықты талап ететін азық-түлік атауларын атату. **Дидактикалық ойын: «Өз үйіңді тап»** **Математика негіздері** Азық түліктердің пішіндерін анықтау, салыстыру. **Дидактикалық ойын:**	**Сөйлеуді дамыту** Ұйқыға кететін жануарларды суреттен табу. Олар туралы әңгімелеу және синонимдер мен антонимдерді қолдануды пысықтау. **Дидактикалық ойын: «Апта күндері»** **Музыка** **«Балдырған »әні** **Сауат ашу негіздері** Жануарладың атауларындағы дауысты және дауыссыз дыбыстарды анықтауды үйрету. **Дидактикалық ойын: «Кеше,бүгін....»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Қысқа дайындықта баланың рөлі тақырыбында әңгімелесу. **Дидактикалық ойын: «Вагондарға**	**Көркем әдебиет** Құстардың қыска дайындығы туралы мульфильм көрсету. **Дидактикалық ойын: «Жұбын тап»** **Математика негіздері** Геометриялық фигуралар (дөңгелек, сопақша, үшбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш) дұрыс атап, оларды ажырата білуге жаттықтыру. **Дидакктикалық ойын: «Таныс пішіндер доминосы»** **Дене шынықтыру** Сапта тұру **Дидактикалық ойын «Орамал тастамақ»** **Қазақ тілі** Қазақ халқының тұрмыстық заттарымен, киім-кешегімен, азық-түлік өндірудегі тұрмыстық кәсібімен танысытыру **Дидактикалық ойын: «Әдемі кілемшелер»**

	Дидактикалық ойын : «Кеңістікті бағдарлау»	**ойыншық жетпей тұр?»**	**«Көлем.Кім бірінші?»**	**дөңгелек таңдау»**	
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігін ұйымдастыруда, меңгерген қимылдағдыларын жетілдіру үшін серуенде өткізілетін орынды жабдықтау, ойын алаңында балалардың жүруіне арналған кедергі жолдар жасау. Балалардың ретімен киінуін (ауа-райы жағдайына байланысты) бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Балбақша ауласын қысқа дайындау. Құстармен аңдарға қамқорлық таныту жұмыстарын жүргізу. **(Танымдық, іс-әрекеті)** Кітаптар қарату, суреттер бойынша әңгімелеу. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** **Қимылды ойын** «тракторшылар» Балалардың еркін әрекеті.	Адамдар қыс мезгіліне қалай дайындалады? Көліктер ше? Жай және күрделі сөйлемдерді қолдану арқылы әңгімелеуді пысықтау **(қарым қатынас іс әрекеті)** Қағазды түрлі бағытта бүктеу арқылы ұшақ жасау. Ұшақты ұшырып ойнату. Ұшақтар қысқа қалай дайындалады әңгімелеп түсіндіру **(Танымдық, шығармашылық іс-әрекеті)** **Қимылды ойын** «Көлік жүргізушілері»	Ұлттық ойын «Ханталапай», «Орамал тастамақ» және т.б ойындармен танысытыру **(Танымдық іс-әрекет)** Балалардың қалауы бойынша дәндерден ұжымдық композиция жасату. **(Шығармашылық іс-әрекеті)** **Спорттық ойын:** «Футбол»	Балабақша ауласындағы жәндіктерді іздеу, олардың қайда және не үшін жоқ болып кеткенін түсіндіру. Құмырсқа илеулерін тапса, ол туралы не білетінін сұрау. **(Танымдық, зерттеу іс-әрекеті)** **Қимылды ойын** «сақина жасыру» Балалардың бастамасымен еркін әрекеттер.	Балалардың бастамасымен еркін әрекеттер. Өзара қарым қатынас орнату. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Құстарды бақылау. Олардың тіршілігіндегі өзгерістерді байқату. **(Танымдық, зерттеу іс-әрекеті)** **Қимылды ойын** «ұшты ұшты»

		Балалардың еркін әрекеті.			
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Балабақша тобындағы міндеттері туралы түсініктерін кеңейту. Ненің «дұрыс» немесе «дұрыс емес», «жақсы» немесе «жаман» екенін түсінуге және ажырата білуге үйрету. **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				
Түскі ас	Түскі ас алдында гигеналық шараларды орындау : қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу көркем сөз қолдану. Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою) Мәдениетті тамақтану және асхана құралдарын еркін қолдану дағдыларын жетілдіру . (**мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				
Күндізгі ұйқы	Тамақтан соң ауыздарын сумен шаюды қалыптастыру. Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. Әлем халық ертегілерін оқып беру **(көркем әрекет)**				
Біртіндеп ұйқыданояту, сауықтыру шаралары	Өз орындарында отырып керілу, тыныстау жаттығуларын жасату. Ригалық әдіс бойынша сауықтыру. (дене жаттығулар мен белсенділігі) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету. **(мәдени-гигиеналық дағдылар**).				
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою, соңынан жинау) Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәдениетін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				
Балалардың дербес әрекеті	Балалардың қалауы бойынша ойша	Ұшақтар мен көліктердің қыс	Егіншілердің, фермерлердің	Табиғи және қалдық	«Құстар қайтып барады» ұжымдық

(баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптар қарау және тағы басқа әрекеттер)	бейнелеу, мүсіндеу, киып жапсыру **(Шығармашылық іс-әрекеті)** Еңбек құралдарын таныстыру. Оларды қалай қолдану керектігі туралы ойыншық құралдармен жасап көру. **(танымдық іс әрекет)** Заттарды түрлі белгілері бойынша (түсі, пішіні, өлшемі, материалы, қолданылуы) салыстыра білуге үйрету **(зерттеу іс әрекеті)**	мезгіліне дайындығы туралы фильм көрсету, пазлдарды жинау, логикалық ойын тапсырмалары бар ойындар ойнату. **(Танымдық, зерттеу іс-әрекет)**	еңбегімен таныстыру. Қысқа дайындықтағы рөлін түсіндіру. Кітаптардан суреттерін көріп, эмоционалды-бейнелік мазмұнын қабылдауға, баяндау сипатын сезінуге баулу. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)**	материалдардан, қағаздардан өзінің қысқа дайындығы жайында шығармашылық жұмыс жасау **(Танымдық, шығармашылық іс-әрекеттер)** Таныс дене жаттығуларын музыка әуенімен әсем және ырғақты орындау. Қимылдардың ырғағын музыка әуенімен үйлестіру. **(музыка)**	шығармашылық жұмыс. (мольбертте) **(Шығармашылық іс-әрекеті)** Құрастыру материалдарынан әр түрлі заттар құрастыру. Заттар, олардың белгілерін нақтылау және бейтаныс заттардың қолданылуын түсіну. **(Танымдық, іс-әрекеті)**
Балалармен жеке жұмыс	тохтаров Ернатқа жекеше және көпше заттардынайырмашылығын ажыратуға үйрету	Шабдан Жанеркеге ұсақ қол мееторикасын дамытуға үйрету	Есілбек Азатқа әріптері дұрыс айта алуға үйрету	Тлеубекқызы Айбибіге техникалардың бір ірінен айырмашылығын түсіндіру	Шабдан Жанеркеге техниканың пайдасы мен зиянын түсіндіру
Вариативтік компонент		**Жол тәртібін білейік «Есік қоңырауы соғылды»**		**Ертегілер елінде «Жеті лақ»**ертегісі Ұжымда бірлесіп әрекет етуге үйрету	

		Егер үйле үлкендер болмаса бейтаныс немесе аз танитын адамдар келіп есіктіңқоңырауын сокса немесе есікті күшпеен ашып кірмек болсаа қандай әрекет жасауға болатынын үйрету.			
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Өз өмірінің қауіпсіздігін сақтауды үйрету. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. (**сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту**).				
Серуен	**Қимылды ойын** «Аюлар мен аралар» Балалардың еркін әрекеті.	**Қимылды ойын** «Ұшақтар» Балалардың еркін әрекеті.	Балалардың шығармашылығы мен құрылыстар құрастыру **(Танымдық, іс-әрекеті)** Ұлттық ойын «Ханталапай» Балалардың еркін ойыны	**Қимылды ойын** «Орамал тастамақ» Балалардың еркін әрекеті.	Ұлттық ойын «Ханталапай» Балалардың еркін ойыны Таныс дене жаттығуларын музыка әуенімен әсем және ырғақты орындау. Қимылдардың ырғағын музыкалық әуенге үйлестіру. **(музыка)**
Балалардың үйге қайтуы	Апта бойы балалардың қандай іс әрекеттер жасағаны туралы айтып беру. Үйде қысқы дайындықты жасау бойынша балалармен әнгімелесу, еңбек әрекетін ұйымдастыруды ұсыну,				

Тексерілді:

Әдіскер:А.Бердина

Тәрбиеші:

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Қараша айы 2023жыл 4 апта

«Балауса»мектепалды даярлық тобы

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 20.11.2023	Сейсенбі 21.11.2023	Сәрсенбі 22.11.2023	Бейсенбі 23.11.2023	Жұма 24.11.2023
Балаларды қабылдау	Балаларды көтеріңкі көңіл-күймен қарсы алу. Стикерлер арқылы көңіл күйлерін көрсете білуін жетілдіру. Баладан қандай көңіл күймен келгенін сұрап, сәлемдесуді пысықтау, баладан өз отбасы жайлы айтып беруге тарту **(қарым қатынас мәдениеті).**				
Ата-аналармен әңгімелесу, кеңес беру	Балаларды қабылдау барысында ата-аналармен баланың қимыл белсенділігі жайында әңгімелесу.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары (пазлдар, интеллектум құралдары, шашка ойындары) Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояу, ермексазбен жұмыстар жасау. Құрастыру материалдарымен құрастыру ойындары, кітаптарды қарау, Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне және жануарларына күтім жасату) **Балармен жеке жұмыс.**				
Таңертенгі жаттығу	Қараша айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындау (**Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. **(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)** Өз орнын тауып отыру. Ас болсын сөзін айтуды қалыптастыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айту, ас қайыру. **(сөйлеуді дамыту)**				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке	Таңғы жиын. Балаларға жаңалықтарымен бөлісуді, жақсы тілектер тілеуді жасату. «Денсаулық жайында біз не білеміз?» тақырыбында әңгімелесу. «Дені саудың, жаны сау» деген сөздің мағынасын				

дайындық	түсіндіру. Адамның денсаулығына гигиена мен күн тәртібінің ықпалы туралы түсініктерді кеңейту. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б. **(сөйлеуді дамыту)**				
Ұйымдастырылған іс-әрекеттер	**Сөйлеуді дамыту** «Денсаулық» дегеніміз не? денсаулыққа пайдалы әрекеттер туралы әңгімелесу. **Дидактикалық ойын: «Зейінді бол»** **Дене шынықтыру** Кедергіден секіру Дидактикалық ойын: «Ақсерек-көксерек» **Математика негіздері** Денсаулық сақтауға арналған ойын құралдарының қандай денелерге ұқсайтынын анықтау. **Дидактикалық ойын: «Мынау қай пішін?»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Табиғатпен қарым-қатынас барысында денсаулықты нығайтуды, табиғатты сақтауда жауапкершілікті	**Көркем әдебиет** Тазалық денсаулық кепілі. «Мойдодыр - Кіркоймас» мультфилімін тамашалау. **Дидактикалық ойын: «Сиқырлы қапшық»** **Музыка** **«Менің балабақшам»** **Сауат ашу негіздері** Таазалық құралдарын таныстыру. Сөздерге дыбыстық талдау жасау. Жазу дәптерлерімен жұмыс **Дидактикалық ойын: «Тапсырманы орында»** **Сурет салу** **Мүсіндеу**	**Сауат ашу негіздері** Дәрумендерді қандай жеміс көкөністерден аламыз. Оларға дыбыстық талдау. Жазу дәптерлерімен жұмыс **Дидактикалық ойын: «»Сипаттамабойынша тап** **Дене шынықтыру** Аяқтың ұшымен жүру **Дидактикалық ойын: «Оң және сол»** **Қазақ тілі** Қазақ халқының азық-түлік өндірудегі тұрмыстық кәсібімен таныстыру. **Дидакктикалық ойын: «Ойыншықты тап»**	**Сөйлеуді дамыту** Спорттық ойындар туралы не білетінін сұрау. **Дидактикалық ойын: «Тез ойла»** **Музыка** **«Менің сүйікті ойыншықтарым»** **Сауат ашу негіздері** Өздері ойнап жүрген ойын атауларына дыбыстық талдау жасау. **Дидактикалық ойын: «Қуыршақтың сыйлығы»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Адам өмірі үшін судың, құмның, күн, ай сәулесінің, саздың, тастардың маңызын түсінуін жетілдіру. **Дидактикалық ойын: «Жәндікте неше аяқ бар?»**	**Көркем әдебиет** «Тіл алмаудың кесірі» әңгімені оқып беру. Балаларда осындай жағдай болды ма сұрау? **Дидактикалық ойын: «Қол соғу»** **Математика негіздері** Қозғалыс бағыттары: сол жақтан оң жаққа,оң жақтан сол жаққа, жоғарыдан төменге, алға, артқа. тік және көлбеу таяқшаларды дәптердің тор көзінде сызуға үйрету. **Дидакктикалық ойын: «Қанша болса ,сонша»** **Дене шынықтыру** Оңға,солға **Дидактикалық ойын: «Бес саусақ»** **Қазақ тілі** Тыңдалған көркем шығарма мазмұнын ретімен жүйелі түрде жеткізу. **Дидактикалық ойын: «Бір апта»**

	сезіне білуіне ықпал жасау. **Дидактикалық ойын: «Сиқырлы суреттер»**	**Жапсыру,құрастыру** Балалардың қалауы бойынша тазалық құралдарының суретін салу, мүсіндеу, жапсыру және ойыншықтардан құрастыру. **Дидактикалық ойын: «Жоғарыда-төменде»**	**Математика негіздері** Қазақ халқының азық-түліктерінің қандай денелерге ұқсастығын анықтау. **Дидактикалық ойын: «Сан құрастыр»**		
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, серуенге алып шығатын кітаптар мен заттарды дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу. Табиғи материалдар туралы не білетіндерін сұрау. Балаларды ретімен киіндіру (ауа-райы жағдайына байланысты), дұрыс киінуді бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Серуенге кітаптар алып шығу Кітаптардан балалардың сұранысы бойынша ертегі, тақпақтар, әңгімелер оқып беру. Сюжеттік бірізділікті сақтай отырып, балалардың мазмұндауын үйрету. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)**	Балабақшаның ауласының тазалығын бақылау. Қандай тазалық жұмыстарын жүргізуге болатынын сұрау. Бірлескен әрекеттер жасау. **(Танымдық, зерттеу, қарым қатынас іс-**	Табиғи материалдардан азық түлік өнімдерін жасау. Кітаптардан пайдалы тағамдардың түрлерімен таныстыру: атауы, сыртқы түрі, құрылысын үйрету **(Танымдық,**	Ауа райын бақылау. Желдің бағытын анықтау. **(Танымдық, іс-әрекеті)** Эстафеталық және жарыс ойындарын өткізу. Қимылды ойын «Орамал тастамақ»	Кітаптардан тәртіп ереже туралы суреттер көру. Дұрыс қарым қатынас ережелерін құру. Ережелер барлығына жақсы болуы (қарапайым, жайлы, қауіпсіз) үшін жасалатынын түсінугін дамыту. Егер белгілі бір ережелер сақталмаған жағдайда не болатынын балалармен талқылау. **(Қарым-қатынас іс-**

	Кітаптарды санау, беттестіру арқылы биіктігі бойынша, қалыңдығы бойынша салысытыру. **(танымдық іс әрекеті)** Қимылды ойын «Аркан тарту»	**әрекеті)** Көңілді музыка қойып, денелерін шынықтыру. **(музыка)** Қимылды, еркін ойындар	**еңбек іс-әрекеті)** Қимылды ойын «Аркан тарту» Спорттық ойын футбол.		**әрекеті)** Ауладағы тәртіп ережелерін жасату. Суретін салу, қағаздан киып жапсыру. **(Бейнелеу іс-әрекеті, шығармашылық іс-әрекеті)** Балалардың дербес әрекеттері, ойындары Қимылды ойын «Мысық пен тышқан»
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлеңдер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жаттау **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				
Түскі ас	Түскі ас алдында гигеналық шараларды орындау : қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу көркем сөз қолдану, мысалы «Сылдырлайды мөлдір су, мөлдір суға қолыңды жу» Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою) Тамақтану (өз орнын білу, дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыпты тамақтану , сөйлеспеу, алғыс айту) **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)** Ереже айту. **(сөйлеуді дамыту)**				
Күндізгі ұйқы	Тамақтан соң ауыздарын сумен шаюды қалыптастыру. Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. **(өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. Қазақ халық ертегілерін оқып беру **(көркем әрекет)**				
Біртіндеп ұйқыданояту, сауықтыру шаралары	Өз орындарында отырып керілу, тыныстау жаттығуларын жасату. Ригалық әдіс бойынша сауықтыру. (дене жаттығулар мен белсенділігі) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға үйрету. **(өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**				

	Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп коюды үйрету. **(мәдени-гигиеналық дағдылар)**.				
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою, соңынан жинау) Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәдеметін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Қағазды бүктеу ширату арқылы құрсау жасау. **(Танымдық іс-әрекеті)** Жасаған құрсауды әр түрлі бояулармен сәндеу **(Бейнелеу іс-әрекеті)** құрсаудың мүсінін ермексаздан жасау **(Шығармашылық іс-әрекеті)**	Тазалық ұғымын дидкатикалық ойын карточкалары арқылы табу ойнын ойнату. **(Танымдық іс-әрекеті)** Топтағы тазалық құралдарын табу, қызметін анықтау. Еркін тазалық әрекеттерін жасату. **(Танымдық, зерттеу іс-әрекеті)** **Тақпақты жаттау.** **«Тазалықтың досы»** Сылдырлайды мөлдір су, Мөлдір суға қолың жу. Жуынсаң сен әрдайым,	Дәрумен деген не? оның түрі қандай болады? Зерттеу жұмыстары. балалардың өз ойы. Ойдан сурет салу, мүсінін жасау немесе қағаздан жасау. **(Танымдық, шығармашылық іс-әрекеті)**	Спорттық ойын құралдарының суретін салу, мүсінін жасау, ұжымдық жапсыру жұмысын жасау. **(зерттеу, танымдық іс-әрекет)** Спорттық ойын құралдарын тану, салыстыру, қолдану әдістерін зерттеу, **(Танымдық, іс-әрекеті)** «Мойдадыр -Кірқоймас» ертегісін сахналау. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)**	Апта бойы жасалған іс әрекеттерді естеріне түсіріп, ерекше әсер алған сәттермен бөлісу. Жаңа сөздерді пысықтау **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Топтағы ережелерді орындау жайлы, өзін өзі басқару тәртібі туралы әңгімелесу. Өз ойлары. **(Танымдық, зерттеу іс-әрекеті)**

		Аппақ бетің, маңдайың. Тазалықтың досы - Су дегенің осы.			
Балалармен жеке жұмыс	Шахмұрат Ибраһиммен дыбыстарды дұрыс айтумен жұмыс жасалды	Елеусіз Аянаға ұсақ қол меторикасымен жұмыс жасау	Исламбекқызы Айлинге пішіндерді ажырата алуға жұмыс жасалды	Ессауинова Ассенаттың кітапқа деген қызығушылығын арттыру	Жорабек Гүлсезіммен қайшымен жұмыс жасау кезіндегі қауіпсіздіктер туралы әңгімелесу
Вариативтік компонент		**Жол тәртібін біілейік «Қай жерде ойнауға болаады?»**		**Ертегілер елінде «Мақта қыз бен мысық»** Сөздік қорын молайту	
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. (**сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту**).				
Серуен	Қимылды ойын «Ақсерек көксерек» Көңілді музыкаға би билету. Денсаулыққа пайдасы жайында әңгімелесу. **(музыка)** Балалардың еркін ойындары	Қимылды ойын «Бүрге» Балалардың еркін ойындары	Қимылды ойын «Кетті кетті» Тазалықтың досы тақпағын қайталату. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Балалардың еркін ойындары	Тазалықтың досы тақпағын қайталату. **(зерттеу іс әрекеті)** Қимылды ойын «Ақ серек көк серек»	Қимылды ойындар «Түйілген орамал» Балалардың еркін ойындары

Балалардың үйге қайтуы	Денсаулық іс шараларына белсене қатысуды ұсыну Апталық жұмыстан не ұнағанын сұрау.

Тексерілді:

Әдіскер:А.Бердина

Тәрбиеші:

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Қараша айы 2023жыл 5 апта

«Балауса»мектепалды даярлық тобы

Күн тәртібінің кезеңдері	Дүйсенбі 27.11.2023	Сейсенбі 28.11.2023	Сәрсенбі 29.11.2023	Бейсенбі 30.11.2023	Жұма 01.12.2023
Балаларды қабылдау	Балаларды көтеріңкі көңіл-күймен қарсы алу. Стикерлер арқылы көңіл күйлерін көрсете білуін жетілдіру. Балаларға тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуді қалыптастыру. Баладан қандай көңіл күймен келгенін сұрап, баладан өз отбасындағы жаңалықтар жайлы айтып беруге тарту **(қарым қатынас мәдениеті).**				
Ата-аналармен әңгімелесу, кеңес беру	Балаларды қабылдау үстінде ата-аналармен баланың өсуі үшін дәрумендердің, таза ауада серуеннің маңыздылығы туралы әңгімелесу.				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Топта балалармен шағын ойын орталықтарында еркін ойындарды ұйымдастыру, үстел үсті ойындары (пазлдар, интеллектум құралдары, шашка ойындары) Өнер орталығында сурет салу, суретті кітапшаларды бояу, Құрастыру материалдарымен құрастыру ойындары, кітаптарды қарау, Табиғат бұрышындағы еңбек (бөлме өсімдіктеріне күтім жасату) **Балармен жеке жұмыс.**				
Таңертенгі жаттығу	Қараша айына арналған таңертеңгі жаттығуларды орындату (**Жалпы дамытушы жаттығулар, қимыл белсенділігі, ойын әрекеті).**				
Таңғы ас	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. **(мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)** Өз орнын тауып отыру. Ас болсын сөзін айтуды қалыптастыру. Таза және ұқыпты тамақтануды, қасықты дұрыс ұстауды, тамақтанған кезінде ауызын жауып отырып, асықпай әбден шайнауды үйрету. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айту, ас қайыру. **(сөйлеуді дамыту)**				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Таңғы жиын. Балалар жаңалықтарымен бөліседі, жақсы тілектер тілейді. «Туған жер туралы біз не білеміз?» тақырыбында әңгімелесу. «Менің туған жерім» ұғымын түсіндіру. Бірлескен жоспарларды, мәселелерді талқылау, қызығушылықтары бойынша әрекет түрін таңдау, ережелер туралы келісу және т. б. **(сөйлеуді дамыту)**				
Ұйымдастырылған іс-әрекеттер	**Сөйлеуді дамыту** Туған жер дегеніміз не? әр баланың туған	**Көркем әдебиет** Мәнерлі, эмоциямен	**Сауат ашу негіздері** Туған жердің	**Сөйлеуді дамыту** **«Қазақстан байрағы» жаттау**	**Көркем әдебиет** Балалардың қалауы бойынша ұнаған

	жері бол ма? Балалардың ойларын тыңдау. **Дидактикалық ойын : «Кім жылдам?»** **Дене шынықтыру** 1,5-2 минут тоқтамай жүгіру. **Математика негіздері** Геометриялық фигуралар мен денелерді дұрыс атап, оларды ажырата білуге жаттықтыру. **Дидактикалық ойын: «Нешінші?»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Арнайы көлік құралдарының түрлерін, белгілі бір жұмыс түрін орындау үшін олардың жабдықталуын түсіну. **Дидактикалық ойын: «Сөз айт,тез айт»**	айтуды үйрету. **«Туған жер» жаттау** Сүйем сені, туған жер, Байлық, бақыт тұнған жер Қамбасына Отанның Тау – тау астық құйған жер. Сүйемм сені, туған жер, Өнер, білім қуған жер. Ұшу үшін ғарышқа Тоқтар аға бел буған жер. *Оразақын Асқар* **Дидактикалық ойын: «Кім қандай,айтып бер»** **Музыка** **«Туған жер »әні Б.Тәжібаев** **Сауат ашу негіздері** Туған жер туралы суреттер қарату. Әңгімелеу,	табиғатын сипаттау. Өздерінің тұратын жерлерінің көрікті жерлерінің суреттерін, видеоларын тамашалау **Дидактикалық ойын: «Менің күн тәртібім»** **Дене шынықтыру** Жүрумен жүгіруді алмастыра отырып жаттығу орындау. **Қазақ тілі** Қазақ халқының тұрмыстық заттарымен, киім-кешегімен, азық-түлік өндірудегі тұрмыстық кәсібімен танысытыру. **Дидактикалық ойын: «Менің аулам»** **Математика негіздері** Геометриялық фигуралар мен денелерді дұрыс атап, оларды	Көк байрақтың бетінде Қыран бүркіт қанатты Сол қырандай еркіндеп, Бала өседі талапты. *М.Әлімбаев* **Дидактикалық ойын: «Мен және сен»** **Музыка** **«Туған жер »**әнін қайталап жаттау **Сауат ашу негіздері** Байраққа қатысты сөздерден дауысты және дауыссыз дыбыстарды анықтауды пысықтау. Дәптермен жұмыс **Дидактикалық ойын: «Кім қандай,айтып бер»** **Қоршаған ортамен таныстыру** Жолда қауіпсіздік ережелерін сақтау. Жол белгілері гироскутер, сигвейге арналған жолды білу, бағдаршамның	ертегілердің сахналық қойылымдарына қатысуға баулу. **Дидактикалық ойын: «Не үйрендім?»** **Математика негіздері** Геометриялық фигуралар мен денелерді дұрыс атап, оларды ажырата білуге жаттықтыру. **Дидактикалық ойын: «Топ-топ»** **Дене шынықтыру** 100-200 метр арақашықтыққа жүгіру. **Қазақ тілі** Қазақстанның байлығының бірі дәнді дақылдар екенін айту. Егіншілік кәсіпке байланысты жаңа сөздер ендіру. **Дидактикалық ойын: «Ақылды балақай »**

		дауысты және дауыссыз дыбыстарды анықтауды пысықтау. **Дидактикалық ойын: «Не өзгерді?»** **Сурет салу Мүсіндеу Жапсыру,құрастыру** Байрақты салып бояу, Ұлттық киім түрін мүсіндеу, дастарханға оюларды қиып жапсыру. **Дидактикалық ойын: «Бірдей суретті тап»**	ажырата білуге жаттықтыру. Дәптермен жұмыс. **Дидактикалық ойын: «Топтастыр»**	белгілеріне сәйкес жолдан өту дағдысын пысықтау. **Дидактикалық ойын: «Менің аулам»**	
Серуенге дайындық	Балалардың дербес қимыл белсенділігі үшін жағдай жасау, серуенге алып шығатын кітаптар мен заттарды дұрыс пайдалану туралы әңгімелесу. Табиғи материалдар туралы не білетіндерін сұрау. Балаларды ретімен киіндіру (ауа-райы жағдайына байланысты), дұрыс киінуді бақылау. Киім шкафтарын таза ұстау және жинауды қалыптастыру **(сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)**.				
Серуен	Серуенге кітаптар алып шығу Кітаптардан балалардың сұранысы бойынша ертегі,	Туған жердің құстарын байқату. Табиғатын сипаттауды жетілдіру.	Табиғи материалдардан туған өлке тақырыбында пейзаж жасату.	«Көк тудың желбірегені» әнін орындату. **(музыка)**	Егіншілердің еңбегін сомдап ойнату. Құралдарын қолданып іс әрекет жасату. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)**

	тақпақтар, әңгімелер оқып беру. Сюжеттік біріздiлікті сақтай отырып, балалардың шығарманы мазмұндауын үйрету. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Туған жерге қандай қамқорлық танытуға болады? Оны өз бақшамыздың ауласынан бастайық деп бастаманы жүргізуді ұсыну. Балалардың дербес әрекеті, ойын. **(танымдық іс әрекеті)** Қимылды ойын «Арқан тарту»	**(Танымдық, зерттеу, қарым қатынас іс-әрекеті)** Ұсынылған әр түрлі суреттерге қарап құстардың өздеріне тән ерекшеліктерін бейнелей отырып салу дағдыларын қалыптастыру **(Бейнелеу іс-әрекеті)** Қимылды, еркін ойындар	Ұжымдық жұмыс. **(Танымдық, іс-әрекеті)** **(еңбек іс-әрекеті)** Қазақ халқының тұрмыстық заттарымен, киім-кешегімен таныстыруды пысықтау. Балабақша мұражайына қонаққа бару. Қимылды ойын «Арқан тарту»	Қимылды ойындар ойнау. Ауа райын бақылау. Желдің бағытын анықтауды дамыту. **(Танымдық, іс-әрекеті)** Қимылды ойын «Арқан тарту», «Асық ойыны»	Балалардың дербес әрекеттері, ойындары Қимылды ойын «кім жылдам»
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлеңдер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жаттау **(көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).**				
Түскі ас	Түскі ас алдында гигеналық шараларды орындау : қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу көркем сөз қолдану, «Сылдырлайды мөлдір сутақпағын айту. Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою) Тамақтану (өз орнын білу, дұрыс отыру, асхана құралдарын дұрыс ұстай білу, ұқыпты тамақтану , сөйлеспеу, алғыс айту) **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)** Ереже айту. **(сөйлеуді дамыту)**				

Күндізгі ұйқы	Тамақтан соң ауыздарын сумен шаю дағдысын қалыптастыру. Киім түймелерін, сырмаларын өздігінше ағыту. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. Қазақ халық ертегілерін оқып беру **(көркем әрекет)**				
Біртіндеп ұйқыданояту, сауықтыру шаралары	Өз орындарында отырып керілу, тыныстау жаттығуларын жасату. Ригалық әдіс бойынша сауықтыру. (дене жаттығулар мен белсенділігі) Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. Қыз балалардың шаштарын тарауға үйрету. (**өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту)** Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету. **(мәдени-гигиеналық дағдылар**).				
Бесін ас	Кезекшілердің жұмысы (асхана құралдарын, майлықтарды үстелге қою, соңынан жинау) Таза және ұқыпты тамақтану. Тамақтану мәдениетін қалыптастыру. Асты тауысып жеуге үйрету. **(мәдени-гигеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, еңбек әрекеті)**				
Балалардың дербес әрекеті (баяу қимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Қағазды бүктеу арқылы таулар жасау. **(Танымдық іс-әрекеті)** Көліктердің бейнелерін салу. **(Бейнелеу іс-әрекеті)** Көліктің мүсінін ермексаздан жасау **(Шығармашылық іс-әрекеті)**	Заттың кеңістікте орналасуын үйрету. Оң, сол, алға, артқа, жоғары, төмен ұғымдарын дидкатикалық ойын карточкаларын ойнату. **(Танымдық іс-әрекеті)** Топтағы құстардың суреттерін тамашалау, қимылдарын жасату. Пазлдармен,	Топтағы кітаптарға қарап, ішіндегі суреттері бойынша әңгімелеу. **(Қарым қатынас іс-әрекеті)**	Туды пішіндермен салыстыру. **(зерттеу, танымдық іс-әрекет)** Құрылыс материалдарынан барлық ертегі кейіпкерлері сыйатын достық үйін құрастыру . **(Танымдық, іс-әрекеті)** Таныс ертегісін сахналау. Балалардың қалауы бойынша. **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)**	Апта бойы жасалған іс әрекеттерді естеріне түсіріп, ерекше әсер алған сәттермен бөлісу. Жаңа сөздерді пысықтау **(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Балалардың апта бойы алған әсерлері бойынша сурет салу, мүсіндер жасату. Түрлі табиғи материалдаран құрастыруды орындату. **(Бейнелеу іс-әрекеті, шығармашылық іс-әрекеті)**

		бестемшемен еркін ойындар. **(Танымдық, зерттеу іс-әрекеті)**			
Вариативтік компонент		**Жол тәртібін білейік «Қонжыққа топта өзін қалай ұстау керектігін үйретеміз»** Топта өзін ұстау мінез-құлық ережелерімен таныстыруды жалғастыру.		**Ертегілер елінде «Мақта қыз бен мысық»** Үй жануарларына деген қамқорлыққа тәрбиелеу	
Балалармен жеке жұмыс	Ғабит Мұстафамен дұрыс тамақтану туралы әңгіме жүргізу.	Дінисламқызы Ясина денсаулық зор байлық ойынын түсініп ойнау	Топты екіге бөліп дені саудың жаны сау деп эстафеталық ойын ұйымдастыру.	Қалмырзаева Меруертпен мүсіндеу кезінде ермексазға деген ынтасын арттыру үшін жұмыс жасалды	Асан Дидармен боямақ кезіндегі қателіктерімен жұмыс жүргізілді
Серуенге дайындық	Киімдерін реттілік сақтап дұрыс киінуге үйрету. Достарына көмектесу. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. (**сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту**).				
Серуен	Қимылды ойын «Ханталапай» Патриоттық әндерді	Қимылды ойын «Бүрге» Балалардың еркін	Қимылды ойын «Кетті кетті» Туған жер тақпағын жаттау.	Балабақша ауласындағы туды тамашалату. **(зерттеу іс әрекеті)**	Қимылды ойындар «ұшты ұшты» Балалардың еркін ойындары

	тыңдату. **(музыка)** Балалардың еркін ойындары	ойындары	**(Қарым-қатынас іс-әрекеті)** Балалардың еркін ойындары		
Балалардың үйге қайтуы	Менің туған жерім тақырыбында отбасылық сурет салу. Көрмеге қою. Апталық жұмыстан не ұнағанын сұрау.				

Тексерілді:

Әдіскер:А.Бердина **Тәрбиеші:**

ТАҢЕРТЕҢГІ ЖАТТЫҒУЛАР

Қараша (1-кешен)

1. Колоннада бір қатармен жүру және жүгіру.
2. Звеноға бөлініп тұру.
3. Б.қ. аяқ арасын сәл ашып тұру, қолды жанға түсіріп тұру, оң қолда доп. Оң қолды жоғары көтеру, сол қолды жоғары көтеру, допты оңнан солға, сол қолдан оң қолға ауыстырып, б.қ. келу 6-8 р.қ.
4. Б.қ.аяқты қосып қолды төмен түсіріп тұру. Оң аяқты жанға қою, оңға бұрылу, допты оң жақ еденге үрып, қос қолмен қағып алу, б.қ. оралу, сол жақта орындау 6-8 р.қ.
5. Б.қ. арасы ашық доп оң қолда. Алға-төмен еңкею, оң қолдағы допты сол қолға, сол аяқ артымен беру. Б.қ. келу, сол келесі жақта қайталау 6-8 рет.
6. Аяқты алшақ ашып тұру, доп оң қолда, отыру допты жерге ұрып қағып алу, тұру, б.қ. келу. Сол жақта қайталау 6-8 рет.қ.
7. Б.қ. тізерлеп өкше үстіне отыру, доп оң қолда, оңға еңкею допты өзінен түзу домалату, б.қ. келу, сол жақта қайталау 4 рет.
8. Б.қ. өкшені қосып аяқ ұшын ашып допты жерге қойып тұру. Доп жанында, қос аяқтап секіру.
9. Жүру, жүгіру.

Қараша (2-кешен)

1. Бір тізбекте жүру, аяқ ұшымен өкшемен аяқтың іші қырымен жүру.
2. Тізені жоғары көтеріп жүгіру.
3. Звеноға бөлініп тұру.
4. Б.қ. өкшені қосып, аяқ үшын ашып тұру, қолды белге ұстау, оңға қарай бір қадым жасау, қолды жанынан жоғары көтеру, б.қ. келу, осылай сол жақта қайталау, әр жақта 3-4 р.қ.
5. Б.қ. аяқ арасын алшақ ұстап қолды белде ұстап тұру.
6. Б.қ. өкшені қосып аяқ ұшын ашып тұру, қолды белде ұстау, отыру, қолды алда ұстау, б.қ. келу, 6-8 р.қ.
7. Б.қ. аяқты қосып отыру, қолды артта ұстап тіреп отыру.
8. Б.қ. тізерлеп қолды белден ұстап тұру, кеудені бұру, оң қолмен сол өкшені ұстау, б.қ. келу, келесі жақта қайталау 3-4 рет.
9. Б.қ. шалқасынан жату, қолды бастан жоғары ұстау, оң аяқты көтеру аяқ үшын тигізу сол жақта қайталау, 8 рет.
10. Б.қ. қолды белде ұстап тұру. Бір аякпен секіру екі аяқты алмастырып секіру, қос аяқтап секіру.

ҚИМЫЛДЫ ОЙЫНДАР

Арқан тарту

Ойынға қажетті құрал: екі тұзақталып байланған ұзындығы 7-8метр жіп немесе арқан.

Ойынның тәртібі: ойыншылар карама-карсы жаққа қарап жүрелеп отырады да, арқанның байланған ұшын мойнына салып, екі қолтықтың астынан өткізеді. Төрешінің белгісі бойынша әр ойыншы қарсыласын өз жағына карай тартуға тырысады. Белгілі межеге карсыласын кім бұрын тартып жеткізсе, сол ұтқан болады

Асық ойыны

Негізінен ер балаларға тән. Асық ойнау үшін керекті құралдың ең негізгісі – сака. Әдетте оны үлкен оңқай асықтан шіге жағынан қорғасын құйып ауырлатып, тәйке жақ табанын, шіге жақ бетін тегістеп, оң колға ұстап асық атуға ыңғайлап жасайды. Асық ойынын жаздыкүні такыр жерге ойнайды. Бір-біріне қарсы екі бала не бірнеше бала екі топка бөлініп ойнаулары мүмкін. Ойынның негізгі шарты бір-бірінен асық ұту. Асық ойынының үштабан және алты атар деп аталатын өте кең тараған түрлері болған. Үштабан ойнау үшін такыр жерге көлденең сызық сызылады да, оған әр ойыншы бір-бірден арасын сиректеу етіп кеней тігеді. Содан соң ойнаушы балалардың барлығының сақаларын біреуі жиып иіреді. Кімнің сакасы шыкса сол бірінші болып сақасын көннен алысырақ жерге иіреді. Сақасымен тігулі кенейді атып, үш табаннан артықтау жерге жіберу керек. Үш табаннан кем, не болмаса сақасы кенейге тимей кетсе, ойынды сакасы шыккан келесі ойыншы бастайды. Ойын көндегі кенейді ұтып біткенше созылады.

Белбеу тастау

Көбіне ер балалар ойнайтын ойын. Далада, ашық алаңқайда немесе кең бөлмеде ойнауға болады. Қатысушылар саны шектелмейді.

Ойынның шарты: ойын ойнаушылар шеңбер құрай дөңгелене отырады. Ойын бастаушы ортаға біреуді шақырады. Ойынға алдын-ала белбеу не есілген сүлгі даярланады. Артына колын жасырған ойыншылар белбеуді бірінен соң біріне өткізе бастайды.

Сөйтіп, белбеу әр бағытта колдан колға өтеді. Мұның өзі ортада тұрған кісінің зейінін басқаға аудару мақсатында жасалады. Ыңғайы келген сәтте ойнаушылардың бірі ортадағы кісінің арқасынан ұрып қалып, белбеуді көрсетпей басқа біреуге бере коюы тиіс. Егер ортадағы ойыншы белбеуді қағып қалса, екі ойыншы алмасады, ал ұстай алмай калса ойын әрі карай жалғаса береді.

Кетті-кетті

Ойынға катысушылар санына шек қойылмайды. Ойын қыста үйде, жазда таза ауада ойналады. Ойын кажетіне орамал, колғап, баска да ұсак бұйымдар жарай береді.

Ойын шарты: Ойыншылар тізесін сәл көтеріп бір-біріне жакын айнала отырады. Бастаушының белгісі бойынша ойнаушының бірі орамалды көрсетпей екінші біреуіне береді. Ойын осылай жалғаса береді. Ойнаушылардың сырт жағында ескен сүлгі не жіп ұстап тұрған кісіге орамал көрінбеуі тиіс. Оның зейінін басқа нәрсеге аударып, жаңылдыру үшін ойыншылар «әне кетті, міне кетті» деп шуылдап отырады. Егер ойын жүргізуші орамалды ұстаған адамды дер кезінде байқап, оны ұрып қалса, екеуі орын алмасады. Ал, егер қателессе ойыннан шығып қалады немесе бастаушының

яки кез келген ойын мүшесінің тілегін орындайтын болады.

Орамал тастау

Ойын шарты: ойынға қатысушылар екі топқа бөлініп, арақашықтығы 5-15 метрдей жерге барып, бір-біріне қарама-қарсы қатарға тұрады.

Ойынның әділ қазысы келген жақтың ойыншысының біріне орамал (әлде сүлгі) ұсынады. Ол өз кезегінде екінші топтағы ойыншылар жаққа барып, орамалды елеусіздеу етіп, бір ойыншының аяғына тастауға тырысады.

Сөйтеді де өзі дереу орнына жетуге асығады. Аяқ астына орамал (сүлгі)тасталған кісі, сол бойда ананы қуып жетіп, орамалмен ұруға тырысады. Сүлгі тастаған ойыншыны ұрып үлгерсе, оны өз тобына әкеліп қосады. Үлгіре алмаса өзі сол жақта қалып қояды.

«Не жедім, тауып ал»

Дәм сезу анализаторы арқылы шешімін табу.

Көз жұмып ауызға салған затты шайнап не екенін анықтау.Тәрбиеші әр түрлі дәмдегі көкөністер мен жемістерді алу. Оларды жуу. Тазалағаннан кейін ұсақ бөлшектерге бөлу. Салыстыруға балалардың үстелдеріне қою.

Көкөністермен жемістерді бір балаға дәмін таттырып көзін жұмғызып «жақсылап шайнап қандай жеміс көкөніс екенін тауып айт». Балалар орындағаннан кейін тәрбиеші жемістермен сый көрсетеді.

«Хан талапай»

Ойынға 5-10 балаға дейін қатыса береді. Асық көп болу керек. Көп асықтың ішінен үлкенірек біреуін алып қызыл түске бояңдар. Осы асық «хан» болады. Алдымен санамақ арқылы ойын бастаушыны тағайындап алыңдар. Осы бала асықтың бәрін уысына жиып алып, отырған балалардың алдына шашып жібереді. Сендер «ханның» қалай түскенін байқап отырыңдар. Егер «хан» бүк, шік, тәйкі түссе, ойын бастаушы бала «ханның» түсуіне қарай жақын жатқан асықтарды бас бармақтың көмегі арқылы сұқ саусағымен итере-ыршытып біріне-бірін дәлдей отырып тигізеді. Тигізген асықтарды өзіне алады.

Ақсерек-көксерек.

Бұл ойынды ойнау үшін балалар екі топқа бөлінеді,қолдарынан ұстап тұрады. Ара қашықтық 20-30 қадам.

1-ші топ. Ойынды бастайды: Ақсерек-ау ақ серек

Бізден сізге кім керек.

2-ші топ Ақсерек –ау ақ серек

Жаман-жаман (бала аты) керек

Аты аталған бала келесі топқа дейін жүгіріп барып ортасынан ұстасқан қолдарды ажыратып кету керек. Егер өтіп кетсе сол топтан бір баланы тобына алып қайтады,өте алмаса сол топта қалады. Ойын осылай жалғаса береді.

Қыз –қуу

Балалар арасынан бір ер бала,бір қызды(ағаш атпен) қуады. Бала қызға жетіп қолынан ұстаса ол жеңіске жеткені. Кейде қызды 2 бала да қуады қай бала бұрын жетіп қыз қолын ұстаса сол бала жеңіске жетеді.

Түйілген орамал.

Ойын жүргізуші ойынды өзі бастайды. Ең алдымен балаларды айналасына жинап алады да «1,2,3» - деп дауыстайды. Осы кезде балалар жан-жаққа бытырай қашады. Ал ойын жүргізушісі қолында түйілген орамалы бар баланы қуалайды. Ол орамалды баска біреуге лақтырады қағып алған бала каша жөнеледі. Осылайша ойын жүргізіледі, түйулі орамалды алганша қуалай береді. Ұсталған ойыншы көпшілік ұйғарымымен ортада тұрып өнер көрсетеді. Одан кейін ойын жүргізуші ауыстырылады. Ойын ойнап болған соң балалар шеңбер жасап тұрады.

Сақина жасыру

Ойынды өткізуші және сақина жасырушы бала белгіленеді. Қалған ойыншылар жерге отырып тізілерінің үстіне алақандарын жаяды. Бастаушы жабулы қолын әрбір ойыншының алақанына салысымен,ол бала алақанын жаба қояды.Бастаушы бір баланың алақанына сақина салысымен, ойыншылардың біреуінен-«Сақина кімде»-деп сұрайды. Ол сақинаның кімде екенін білсе сол баламен орнын ауыстырады. Ал білмесе ол өз өнерін көрсетеді. Ойын басқарушы ойынды осылай жалғастыра береді.

Аюлар мен аралар

Ойнаушылар тең емес екі топқа бөлінеді. Біреулері (шамамен балалардың үштен бірі) – аюлар, қалғандары – аралар болады. Мұнарадан 3-5м қашықтықта орман сызықпен қоршалады, ал 8-10м қашықтықта қарама-қарсы жақта – шабындық. Аралар мұнараға немесе гимнастикалық қабырғаға (араның ұясына) орналасады. Тәрбиешінің белгісі бойынша аралар шабындыққа бал жеуге ұшып барып, ызылдайды. Барлық аралар ұшып кетісімен, аюлар мұнараға – ара ұясына шығып бал жеп рахаттанады. Тәрбиешінің «Аралар ұшып» деген белгісі бойынша орманға қашып үлгере алмаған аюларды (оларға қолын созып жеткізіп) шағады. Содан соң аралар мұнараға қайта оралады, ойын қайталанады. Денесін шағып алған аю бал жеуге бір рет шықпай қояды. Ойын 2-3 рет өткізілгеннен соң, балалар рөлдерімен ауыстырылады. Тәрбиеші мұнараның (гимнастикалық қабырғаның) жанында болуға тиіс, қажет болған жағдайда ойнаушыларға көмек көрсеткен жөн

Соқыр қойшы

Алаңның бір жағында гимнастика орындықтың немесе текшеленген жіңішке тақтайшаның көмегімен қой қора қоршалады.

Ойнаушылардың ішінен қойшы таңдалып алынады. Қалғандары – қойлар. Қойшының көзін байлайды. Ол қой қорадан қашық емес жерде тұрады да: «Қойшы, қойшы, маған канша қадым бересің?» деп сұрайды.

Қойшы әркашан кандай болса да (10-ға дейін) бір санды айтады. Қой сондай санға сәйкес келетін қадымды санайды да тоқтайды.

Барлық қой тарап кеткен кезде қойшы: «Менің қойларым қайда, қайда?» деп сұрайды. Барлық қой: «Мә-мә-мә...» деп дауыстайды, Содан соң үндемей калады. Қойшы оларды іздей бастайды. Олардың тек даусы шығады да, ал қойлар өз орындарында тұрады. Қойшы орнынан тұрып, біреуін түртіп: «Қойым, қойым, сен кім?» дейді. Ал қой: «Мә, мә, мә» деп жауап қайтарады.

Қойшы оның кім екенін шешуі керек. Егер қойшы қателессе, барлық қойлар маңырайды да, олардың біреуі қойшыны қой қораға қарай алып барады, ал өзі орнына қайта оралады.

Қойшы: «Менің коларым қайда?» деп қайтадан сұрайды, ұсталған қойды ол таныганша, ойын жүргізіле береді, Содан кейін ол байланған көзін шешеді де, қой болып шыға келеді, ал қой қойшы болады.

Көркем әдебиет шығармалары

Күшік пен мысық

Ертегі

Ауылдағы көршілес екі үйдің бірінің қара күшігі, бірінің ала мысығы болды.

Бір күні қара күшік көршінің бағынан кіріп, сонда жүрген аламысықты тұра куды.

Мысық қашып барып, алма ағашқа шығып кетті.Күшік ағаш түбіне келіп:

- Әу-әу-әу, әу-әу-әу! – деп, мысыққа карап шабаланып тұрып алды.

Мысық та оған құйрығын қыбырлатып, белін күжірейтіп, ырылдап айбат шекті.

Сол сәтте жұдырықтай бір қызыл алма сабағынан үзіліп, күшіктің басына келіп топ ете түсті. Күшік қаңқ ете калды да, «мысық ұрды екен» деп каша жөнелді. Ол енді өз ауласына барып, тағы да мысық жаққа шәуілдеп тұрған.

Сол кезде мысық ағаштан жерге қарғып түсіп еді, ол «және де ұрады екен» деп ойлап, күшік жүгіріп барып үйшігіне кіріп кетті.

Содан бастап қара күшік ала мысықты кумайтын болды.

Т. Жексенбай

Әділ шешім

Орман төресі айбарлы Арыстанға Қоңыр аюдың үстінен арыз жазылды. Арызда бітік өскен Таңқурайлы сайды мекендеп, корып, оған түскен Шошқаның торайын таспен ұрып көзін шығарып, Ешкінің лағыныңсирағын сындырған, бұзаулы Сиырдың мүйізін қағып түскені мәлімделді. Ормандағы бар жаунарлар жиналып Қоңыр аюдың мәселесін карады.

- Аюеке сенің мінезің момақан еді, не себепті Шошқа, Ешкі, Сиырларға киянат жасадың? – деді айбарланған Арыстан.

- Уа, тақсыр менен бір білместік өтті. Оларға жазықсыз қастандықжасаған жоқпын. Бар кінә өздерінде.

- Неліктен?

- Шошқа торайын ертіп алып, корс-корс етіп пісіп тұрған таңқурайдыңтүбін қопарды. Бір күндік емес келешектің жемісі емес пе? Таңқурайжы аядым. Шошқаны үркітейін деп тас лақтырып едім, торайына тиіп, көзін шығардым. Ол үшін әрине кінәлімін. Қоңыр аю иіліп келіп еңкейді. Айбарланған Арыстан Қоңыр аюдан мұны күтпеген еді, оған іші жылып калды.

- Дұрыс айтасың, келешек өнімді корғау бәріміздің ортақ борыш.Шошқа таңқурайды қопарғаның рас па?

- Рас, еді тақсыр.

- Ендеше қоңыр аю емес өзің кінәлісің.

- Ешкі не істеді, Аюеке?

- Лағын ертіп алып таңқурайдың піскен жемісін төгіп, сабағын шорт-шорт үзді.

- Ешкі де айыпты, ал сиыр не істеді?

- Бұзауымен ары-бері жүріп таңқурайды таптады.

- Сиыр да кінәлі. Таңқурайдың тағдырын ойлаған Қорңыр аюда еш жазық жоқ. Арыз жазғандар жауапқа тартылсын. Айбарланған арыстанәділ шешім шығарды. Жала жапқандардан құтылған Қоңыр аюТаңқурайлы сайға қарай томпаңдап ақырын аяңдай берді.

Ескермес Сәрсенбаев

Қоян зары

Екі қоян кездесіп, мұңдасыпты:

- Бізден сорлы дүниеде жан бар ма? Адам да, аң да, ит те, құс та - бәрі де бізге мықты. Бәрінен де қорқамыз. Тиінше ағашқа шыға алмаймыз, тышқанша ін қаза алмаймыз. Тісіміз өткір, тістеуге бата алмаймыз. Көбіне жым болатынымыз осы қорқақтығымыз. Мұнан былай осы қорқақтықты қояйықшы, - десіпті.

- Солай десіп тұрғанда, қамыс сылдыр ете қалады. Қорқуды қоямыз деп тұрған батырлар тырағайлап екеуі екі жаққа қаша жөнеледі.

Ахмет Байтұрсынов

Бақша ағаштары

Жаздың әдемі бір күнінде, таңертең бір төре өзінің баласымен бақшаға барып, екеуі де егілген ағаштары мен гүл жапырақтарын көріп жүрді.

- Мынау ағаш неліктен тіп-тік, ана біреуі неге қисық біткен? - деп сұрады баласы.

- Оның себебі, балам, анау ағашты бағу-қағумен өсірген, қисық бұтақтары болса өсіп. Мынау ағаш бағусыз, өз шығу қалыбымен өскен,- деді атасы.

- Олай болса, бағу-қағуда көп мағына бар екен ғой, -деді баласы.

- Бағу-қағуда көп мағына барында шек жоқ, шырағым; мұнан сен де өзіңе әбірет алсаң болады; сен жас ағашсың саған да күтім керек; мен сенің қате істеріңді түзеп, пайдалы іске үйретсем, сен менің айтқанымды ұғып, орнына келтірсең, жақсы түзік кісі болып өсерсің, бағусыз бетіңмен кетсең, сен де мынау қисық біткен ағаштай қисық өсерсің,- деді.

Ыбырай Алтынсарин

Тіл алмаудың кесірі

Көктемнің алғашқы күндері. Түн суық. Күндіз күн көзі ашық болса, ауа жылынады. Бірақ түнгі ызғар түске дейін қайтпайды. Сәскеде ойнап келу үшін үйден шығып бара жатқан Жақанға анасы:

— Балам байқа көшеге жылы киініп шық, - деді.

— Күн ашық қой, апа, тоңбаймын,- деп, Жақан бетін тыржитып, иығын қиқаң еткізіп, үйден шығып кетті.

Ол көшеге шыққанда ызғырық жел соғып тұр екен. Достарымен доп ойнап, терлеп-тепшіген Жақан, жел өтінде көп отырып қалып, өкпесіне суық тигенін ет қызумен байқамай қалды.

Кешінде оның қызуы катты көтерілді. Түні бойы ұйықтай алмады.
Келесі күні ол ауруханаға түсті. Алма беті қызарып алауы басылар емес.

— Саған кеше жылы киініп жүр деп едім гой,- деп, асыл ана оныаяныштпен аймалап, көзіне жас алды.

— Апатай! Бұдан былай тілінізді алып жүремін,- деп Жакан кешірімсұрады.

— «Кешігіп кешірім сұраудың не пайдасы бар? Тіл алмаудың кесіріненауырып қалдым» - деп ойлап, Жакан іштей өкініп жатыр.

Әдібай Табылды